

การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเชิงธุรกิจ

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง ที่ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินมาออมไว้ในสหกรณ์ และให้บริการแก่สมาชิกที่มีความเดือดร้อนทางการเงินกู้ยืมไปใช้จ่าย¹ ในการดำเนินธุรกิจนั้น สหกรณ์ได้ยึดหลักความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม หลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์²

สหกรณ์ออมทรัพย์จึงจัดได้ว่า เป็นสถาบันที่ช่วยส่งเสริมให้สมาชิก ได้เรียนรู้ถึงการดำเนินธุรกิจในด้านการเงินอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ โดยการรวบรวมเงินทุนของสมาชิกทางด้านเงินออม ในรูปของการถือหุ้น หรือเงินสะสมรายเดือน เงินฝากประจำ หรือเงินฝากออมทรัพย์ ในสหกรณ์ของตน ซึ่งในการนี้ นอกจากการที่สมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนตามสมควรและเหมาะสมแล้ว สหกรณ์ได้นำเงินทุนออกมาให้สมาชิกที่มีความต้องการในการใช้เงิน ได้รับสินเชื่อ เพื่อกิจการต่าง ๆ ตามความจำเป็น โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราที่เหมาะสม ในภาวะการณ์ปัจจุบันนี้จะพบว่า ปริมาณความ

¹ กรมส่งเสริมสหกรณ์, "สหกรณ์ออมทรัพย์" พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2525), หน้า 1.

² P.R. Dubhashi, Principles and Philosophy of Co-operation (Poona : Vaikunth Mehta National Institute of Co-operative Management, 1970) PP. 154 - 159.

³ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, "สหกรณ์ออมทรัพย์ช่วยท่านได้อย่างไร" (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 2.

ต้องการในสินเชื่อ เพื่อเหตุผลเงิน เพื่อการอุปโภคบริโภคตามความจำเป็น เพื่อการปลูกสร้าง และซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เพื่อการศึกษา และเพื่อส่งเสริมการประกอบสัมมาอาชีพ ตลอดจนเพื่อการเสริมสร้างชีวิตเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนั้น ได้เพิ่มสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและคณะกรรมการ จะดำเนินงานในการจัดหาทุนดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ ในอันที่จะตอบสนองความต้องการของสมาชิกตามความจำเป็นได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ไม่ว่าจะ เป็นสินเชื่อ เพื่อเหตุผลเงิน สินเชื่อสามัญ และสินเชื่อพิเศษ จากการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในลักษณะดังกล่าว การบริหารทุนดำเนินการของสหกรณ์ให้มีสภาพคล่อง (Liquidity) จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญ และในขณะเดียวกันก็ควรได้รับประโยชน์ตอบแทนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน อัตราเงินปันผล อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และการมีกำไรพอควร ในอันที่จะตอบแทนสมาชิกได้อย่างเหมาะสมเป็นธรรม ที่สำคัญก็คือทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนเพิ่มขึ้น

เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ได้จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพเดียวกัน หรือในสถานที่ทำงานเดียวกัน เช่น กลุ่มข้าราชการครู ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการในมหาวิทยาลัย ข้าราชการสาธารณสุข เป็นต้น สมาชิกทุกคนจึงมีสิทธิ์ในฐานะเจ้าของสหกรณ์และมีการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกเกิดความสำนึกในการดำเนินงาน เพราะการดำเนินธุรกิจในรูปสหกรณ์นี้ จะได้กำไรหรือขาดทุนก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ จึงเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่หมุนเวียนอยู่ในหมู่สมาชิกและชุมชนที่สมาชิกอาศัยอยู่อย่างมาก

นอกจากนี้ ในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ ยังได้นำเอาหลักการประชาธิปไตย หรือ หลักความเสมอภาคมาใช้ กล่าวคือ สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ มีความเสมอภาคในการดำเนินงานและควบคุมสหกรณ์เท่ากัน โดยสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิ์ออกเสียงในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ได้คนหนึ่งเสียงเท่ากัน ไม่ว่าจะ มีหุ้นมากหรือน้อย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นปรับปรุงกิจการ การเข้าดำเนินการในฐานะตัวแทนของสมาชิกหรือในการควบคุมสหกรณ์ โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผูกขาด จากลักษณะของการจัดการทางการเงินที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งการดำเนินงานในด้านการบริหารการควบคุมสหกรณ์ในรูปแบบและวิธีการแห่งสหกรณ์

ออมทรัพย์จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสมแก่สมาชิกทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
ดังนั้น จากลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ดังกล่าว ย่อมจะส่งผลสะท้อนแก่การพัฒนา
ชุมชนและจะส่งผลทำให้การพัฒนาประเทศบรรลุไปสู่เป้าหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น⁴

การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยโดยทั่วไป

สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และ
พนักงานของธนาคารเพื่อการสหกรณ์ (เดิม) โดยใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์จำกัดสินใช้"
เป็นสหกรณ์จำกัดความรับผิดชอบและได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เมื่อวันที่ 28 กันยายน
พ.ศ. 2492⁵ คือหลังจากที่สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกของโลก โดยการนำของ เอ็ม ฟรังซัวร์ เฮก
(M. Francois Haeck) ในประเทศเบลเยียม ประสบความสำเร็จถึง 101 ปี หลังจากนั้นสหกรณ์
รูปนี้ก็เติบโตขึ้นเป็นลำดับและได้มีการขยายกิจการไปยังกลุ่มต่าง ๆ มากมาย เช่น กลุ่ม
ข้าราชการครู ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการในกระทรวงและ
ทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจเอกชน ซึ่งเห็นได้จากการที่จำนวนของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่ม
จำนวนสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

และจากรายงานสถิติการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ประจำปี พ.ศ. 2526 ปรากฏว่ามี
สหกรณ์ออมทรัพย์จำนวนทั้งสิ้น 381 สหกรณ์ มีสมาชิกรวม 742,117 คน สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มี

⁴ เต็มใจ สุวรรณทัต, "ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเชิงธุรกิจ"
(กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 2. (เอกสาร
โรเนียว)

⁵ ไพสิทธิ์ ทองประพันธ์, "สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ผู้บริโภคน"
อ้างแล้ว, หน้า 46.

สมาชิกมากที่สุดได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีสมาชิก 16,268 คน และสหกรณ์ที่มีสมาชิกลดน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์สยามบรรจุกัด จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ มีสมาชิก 97 คน⁶ นอกจากนี้ ในบรรดาสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้ง 381 แห่ง สามารถจัดกลุ่มโดยถือเกณฑ์อาชีพของสมาชิกได้ ดังนี้⁷

1. สมาชิกที่เป็นข้าราชการครู 73 สหกรณ์
2. สมาชิกที่เป็นข้าราชการตำรวจ 100 สหกรณ์
3. สมาชิกที่เป็นข้าราชการสาธารณสุข 32 สหกรณ์
4. สมาชิกที่เป็นข้าราชการในสถานศึกษาต่าง ๆ 19 สหกรณ์
5. สมาชิกที่เป็นข้าราชการในหน่วยงานอื่น ๆ 111 สหกรณ์
6. สมาชิกที่เป็นพนักงานของธุรกิจเอกชน 46 สหกรณ์

กล่าวโดยสรุปสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสหกรณ์ที่มีวัตถุประสงค์เหมาะสมกับสถานะการณ์ปัจจุบันและกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้มีรายได้ประจำ ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนแทบจะมีอยู่ในทุกหน่วยงานราชการและแม้แต่ในวงการธุรกิจเอกชน

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

ในสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 381 สหกรณ์ จากผลการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์ปรากฏว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีมีเพียง 358 สหกรณ์ อีก 23 สหกรณ์ ไม่สามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ จำนวน 17 สหกรณ์ การจัด

⁶ กองวิชาการและแผนงาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, "รายงานสถิติการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ประจำปี 2526" อ้างแล้ว, หน้า 3.

⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 4.

ทำบัญชีต่าง ๆ ไว้ไม่เรียบร้อย มีเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วน จำนวน 5 สหกรณ์ และเนื่องจากถูกสั่งให้ยกเลิก จำนวน 1 สหกรณ์⁸

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 358 สหกรณ์ ปรากฏว่า ดำเนินงานมีกำไรสุทธิ 356 สหกรณ์ รวมเป็นเงิน 682,126,880.94 บาท ถัวเฉลี่ยกำไรสุทธิสหกรณ์ละ 1,916,086.74 บาท ดำเนินงานขาดทุน 2 สหกรณ์ คือสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลนครนายก จำกัด จังหวัดนครนายก และสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภูธร จำกัด จังหวัดภูเก็ต ขาดทุนเป็นเงินรวม 94,945.67 บาท⁹ โดยที่สหกรณ์ที่ดำเนินงาน 358 สหกรณ์ มีรายได้และค่าใช้จ่าย สรุปได้ดังนี้

1. รายได้ในปี พ.ศ. 2526 สหกรณ์มีรายได้จากการให้กู้เงิน คือ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ จำนวน 860,615,533.03 บาท รายได้อื่นซึ่งได้แก่ เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า หนี้สูญรับคืน ฯลฯ จำนวน 34,243,677.32 บาท สรุปแล้วสหกรณ์มีรายได้ทั้งสิ้น 894,859,210.35 บาท และในปี พ.ศ. 2525 สหกรณ์มีรายได้ทั้งสิ้น จำนวน 672,201,647.18 บาท เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วปี พ.ศ. 2526 สหกรณ์มีรายได้สูงกว่าปี พ.ศ. 2525 เป็นจำนวน 222,657,563.17 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.12¹⁰

2. ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ มีค่าใช้จ่ายซึ่งได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย จำนวน 100,531,111.42 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 112,257,608.49 บาท ในปี พ.ศ. 2526 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น จำนวน 212,788,719.91 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2525 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นจำนวน 162,728,199.65 บาท ปรากฏว่า ปี พ.ศ. 2526

⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 6.

สูงกว่าปี พ.ศ. 2525 จำนวน 50,060,520.26 บาท หรือเท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.76¹¹

3. กำไรสุทธิประจำปี ในปี พ.ศ. 2526 สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ดำเนินงานรวม 358 สหกรณ์ มีรายได้ทั้งสิ้นจำนวน 894,859,210.35 บาท เมื่อนำค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น จำนวน 212,788,719.91 บาท มาหักออกจะเป็นกำไรก่อนรายการพิเศษ จำนวน 682,070,490.44 บาท ซึ่งเท่ากับร้อยละ 76.22 ของรายได้ทั้งสิ้น และเมื่อนำเอารายการพิเศษซึ่งเป็นรายได้และรายจ่ายจากข้อผิดพลาดทางบัญชีในปี พ.ศ. 2525 จำนวน 533.33 บาทมาบวก และจำนวน 39,088.50 บาทมาลบ จะเป็นกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 682,031,935.27 บาท¹²

ปี พ.ศ. 2525 สหกรณ์ดำเนินงาน 320 สหกรณ์ มีกำไรสุทธิทุกสหกรณ์ จำนวน 508,855,208.02 บาท เปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่า กำไรสุทธิประจำปี พ.ศ. 2526 สูงกว่าปี พ.ศ. 2525 เป็นจำนวน 173,176,727.25 บาท หรือ เท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.03¹³

สหกรณ์ที่มีกำไรสุทธิประจำปีสูงสุดได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีกำไรสุทธิ จำนวน 26,024,189.29 บาท รองลงมาได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมการปกครอง จำกัด มีกำไรสุทธิจำนวน 20,927,614.19 บาท ส่วนสหกรณ์ที่มีกำไรสุทธิต่ำที่สุดได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและโรงเรียนเสนาธิการทหาร จำกัด มีกำไรสุทธิ จำนวน 1,929.64 บาท¹⁴

¹¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 6.

¹² เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

¹³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 7.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 356 สหกรณ์ ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีกำไร เพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่าค่าใช้จ่ายของแต่ละสหกรณ์จะสูงขึ้น แต่ก็ไม่ได้ ทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลง แสดงว่าสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถให้บริการและทำประโยชน์แก่ สมาชิกได้มากขึ้น

เกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

ตามหลักการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลอัตราส่วนต่าง ๆ ทางการเงินไว้ ดังนี้

1. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้	ร้อยละ	75
2. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	ร้อยละ	8
3. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนกองทุน	ร้อยละ	10
4. อัตราผลตอบแทนต่อทุนหมุนเวียน	8:1	เท่า
5. อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น	0.1	รอบ
6. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน	0.15 : 1	เท่า
7. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้	ร้อยละ	16

จากอัตราส่วนต่าง ๆ ทางการเงินที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อัตราส่วนแต่ละตัว สามารถ อธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้ คือ

1. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ ใช้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ ว่า ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด อัตรานี้หาได้จาก การนำเอากำไรสุทธิหารด้วยดอกเบียและรายได้อื่น ๆ คูณด้วย 100 เกณฑ์ได้กำหนดไว้ร้อยละ 75 ถ้าอัตรานี้สูงกว่า เกณฑ์ ย่อมแสดงว่าสหกรณ์ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน
2. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ใช้วัดประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด อัตราส่วนนี้หาได้จากการนำเอากำไรจากการดำเนินงานหาร ด้วยสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ย คูณด้วย 100 เกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 8 ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่า เกณฑ์ย่อมแสดง

ว่า การใช้สินทรัพย์ของกิจการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ใช้วัดประสิทธิภาพในการนำเอาทุนของสหกรณ์ที่มีอยู่ ไปแสวงหาผลกำไรได้มากน้อยเพียงใด อัตรานี้หาได้จากการนำเอากำไรจากการดำเนินงานหารด้วยทุนถัวเฉลี่ย คูณด้วย 100 เกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 10 หากอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์ย่อมแสดงว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำเอาทุนที่มีอยู่ไปใช้หากำไรได้ดี

4. อัตราผลตอบแทนต่อทุนหมุนเวียน ใช้วัดสภาพคล่องของธุรกิจว่าสามารถแปรสภาพสินทรัพย์หมุนเวียน มาเป็นเงินสดได้ในระยะเวลารวดเร็วหรือไม่ อัตรานี้หาได้จากการนำเอาสินทรัพย์หมุนเวียน หารด้วยหนี้สินหมุนเวียน เกณฑ์กำหนดไว้ 8:1 เท่า ถ้าอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์ย่อมแสดงว่า สหกรณ์มีฐานะของกิจการที่มั่นคงด้วยมีสภาพคล่องในทางธุรกิจ

5. อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ใช้วัดถึงควมมีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานทางธุรกิจ หรือจะกล่าวให้ชัดเจนก็คือ ใช้วัดจำนวนครั้ง หรือระยะเวลาที่ได้ใช้สินทรัพย์ไปในการดำเนินงานว่า ได้เร็วหรือช้าแค่ไหน อัตรานี้หาได้จากการนำเอารายได้ดอกเบียเงินกู้หารด้วยสินทรัพย์ถัวเฉลี่ย เกณฑ์กำหนดไว้ 0.1 รอบ หากอัตราที่สูง ย่อมแสดงว่าสหกรณ์มีการดำเนินงานด้านสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

6. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน อัตราส่วนนี้มีประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร ผู้ให้กู้ และผู้ถือหุ้น เป็นอันมาก เพราะแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงทางการเงิน ของกิจการ ซึ่งหาได้จากการนำเอาหนี้สินทั้งสิ้นหารด้วยทุนเกณฑ์กำหนดไว้ 0.15 : 1 เท่า หากอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดย่อมแสดงว่าสหกรณ์มีฐานะกิจการมั่นคง

7. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ ใช้วัดควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหาร อัตราส่วนนี้หาได้จากการนำเอาค่าใช้จ่าย หารด้วยรายได้ คูณด้วย 100 เกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 16 หากอัตราส่วนนี้ต่ำกว่า เกณฑ์ย่อมแสดงว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ มีประสิทธิภาพและมีผลทำให้อัตรากำไรสุทธิสูงตามไปด้วย

การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

จากรายงานการตรวจบัญชีของสหกรณ์ ประจำปีทางบัญชี วันที่ 31 ธันวาคม 2525 และ

วันที่ 30 มิถุนายน 2526 สามารถประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจทั้ง 358 สหกรณ์ มีกำไรสุทธิประจำปี 356 สหกรณ์ เป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน 682,031,935.27 บาท เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งสิ้นปี พ.ศ. 2526 จำนวน 894,859,210.35 บาท แล้วจะได้อัตรากำไรสุทธิเท่ากับร้อยละ 76.22 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีความสามารถในการทำกำไรได้มาก
2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ จากการที่สหกรณ์มีกำไรสุทธิ ประจำปี เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นเท่ากับ 682,031,935.27 บาท นำไปเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้น 6,505,727,230.30 บาท จะเป็นผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เท่ากับร้อยละ 10.48 แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์มูลค่า 100 บาท ไปหากำไรสุทธิได้ 10.48 บาท
3. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เมื่อนำกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 682,031,935.27 บาท ไปเปรียบเทียบกับทุนของสหกรณ์เอง ถัวเฉลี่ยจำนวน 5,579,563,439.25 บาท จะเป็นผลตอบแทนต่อเงินทุนเท่ากับร้อยละ 12.24 แสดงถึงความสามารถในการบริหารเงินทุนว่า สามารถใช้ทุนของสหกรณ์มูลค่า 100 บาท ก่อให้เกิดรายได้เท่ากับ 12.24 บาท
4. อัตราผลตอบแทนต่อทุนหมุนเวียน พบว่า เมื่อนำสินทรัพย์หมุนเวียน จำนวน 7,286,864,820.76 บาท เปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน จำนวน 905,077,353.59 บาท จะเป็นอัตราผลตอบแทนต่อทุนหมุนเวียนเท่ากับ 8.05 ต่อ 1 แสดงว่ามีสินทรัพย์หมุนเวียน 8.05 เท่า ต่อหนี้สินหมุนเวียน 1 เท่า ซึ่งถือได้ว่า ฐานะของกิจการมีความมั่นคง
5. อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น จะเห็นได้จากการนำเอารายได้คอกเบี้ยเงินให้กู้ประจำปี ซึ่งมีจำนวน 860,615,533.03 บาท นำไปเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้น ถัวเฉลี่ยจำนวน 6,505,727,230.30 บาท จะได้อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์เท่ากับ 0.13 แสดงว่าสหกรณ์สามารถนำเอาสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปหารรายได้ให้เกิดประโยชน์ได้ดี
6. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน พบว่า เมื่อนำเอาหนี้สินทั้งสิ้น จำนวน 1,052,694,089.88 บาท ไปเปรียบเทียบกับทุนของสหกรณ์ จำนวน 6,277,694,582.90 บาท

แล้วจะได้อัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุนเท่ากับ 0.17 ต่อ 1 แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ทั้งสิน เท่ากับ 0.17 ต่อ ทุน 1 เท่า

7. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ อัตรานี้จะเห็นได้จากการนำเอาค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานของสหกรณ์ในปีนี้ จำนวน 212,788,719.91 บาท ไปเปรียบเทียบกับรายได้ของสหกรณ์ทั้งสินในปีเดียวกัน จำนวน 894,859,210.35 บาท จะได้อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ เท่ากับร้อยละ 23.77 แสดงว่า รายได้มูลค่า 100 บาท สหกรณ์ได้นำไปใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 23.77 บาท

จากการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนต่าง ๆ ทางการเงินดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปการประเมินผลได้ว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากค่าของอัตราส่วนต่าง ๆ ทางการเงินที่ได้รับในแต่ละด้านนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง ยกเว้นอัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุนและอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดไว้